

Galeria Sztuki i Galeria Historyczna | dawna bożnica żydowska

Galeria Sztuki w Mosinie

ul. Niezłomnych 1, Mosina 62-050

+48 61 819 15 91

Wstęp do Galerii jest wolny od opłat. Zachęcamy wszystkich odwiedzających tereny naszej gminy do Galerii Sztuki.

Galeria Sztuki w Mosinie usytuowana jest w atrakcyjnym turystycznie, zabytkowym budynku dawnej bożnicy żydowskiej wybudowanej około 1876 roku. Swoje powstanie zawdzięcza inicjatywie dwóch artystów zamieszkałych w Mosinie i będących jednocześnie pedagogami Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych w Poznaniu - ówczesnemu prorektorowi uczelni prof. Bogdanowi Wegnerowi oraz prof. Jackowi Strzeleckiemu. Inicjatywa spotkała się z akceptacją władz miejskich oraz dyrektora Ośrodka Kultury i 7 maja 1993 roku profesor Bogdan Wegner zainaugurował otwarcie Galerii Miejskiej w Mosinie indywidualną wystawą malarstwa.

Już od momentu powstania rangę Galerii podniosły nadane jej patronaty artystyczne - ówczesnej PWSSP przez rektora Wojciecha Müllera oraz przez prezesa Związku Polskich Artystów Plastyków oddz. poznański prof. Andrzeja Macieja Łubowskiego. Patronat zobowiązywał do zachowania określonego poziomu artystycznego, dlatego powołano Radę Artystyczną Galerii, w skład której wchodził profesorowie PWSSP: Bogdan Wegner, Jacek Strzelecki, Rajmund T. Hałas, Bogdan Wojtasiak, Grzegorz Keczmerski a z ramienia miasta Burmistrz Gminy - wtedy urzędującym był dr Jan Kałuziński, dyrektor Ośrodka Kultury Andrzej Kasprzyk oraz Kierownik Artystyczny Galerii Dorota Strzelecka.

To właśnie powołana Rada Artystyczna będzie w przyszłości decydować o doborze wystawianych w Galerii prac (obecny skład Rady Artystycznej to profesorowie: Bogdan Wegner, Jacek Strzelecki, Marek Przybył, Grzegorz Keczmerski, Bogdan Wojtasiak, z ramienia miasta - burmistrz Przemysław Mieloch oraz Dyrektor Galerii Dorota Strzelecka). Jak się okaże, wystawiający to w zdecydowanej większości profesorowie uczelni, dlatego Galeria niebawem uzyska przydomek „szkolna” albo „profesorska”. Pierwszymi wystawiającymi w kolejności byli wspomniani Bogdan Wegner, Jacek Strzelecki, Andrzej Banachowicz, Dobrochna Jurczak-Świtka, Waldemar Masztalerz, Józef Petruk, Bogdan Wojtasiak, Wojciech Müller, Norbert Skupniewicz, Andrzej Załęcki, Jan Świtka, Marek Przybył, Ewa Twarowska-Sioda, Tomasz Śliwiński, Lech Ratajczyk, Zuzanna Pawlicka, Marek Zaborowski, Andrzej Maciej Łubowski, Jan Gawron, Kazimierz Raba, Andrzej Kurzawski, Krzysztof Molenda, Wiesław Napierała, Hanna Ograbisz-Krawiec, Jacek Rybczyński, Tadeusz Gaworzewski, Koichi Yamamoto, Andrzej Jeziorowski, w kolejnych latach Jan Berdyszak, Marcin Berdyszak, Jacek Jagielski, Jacek Waltoś, Tadeusz Jackowski i wielu innych wybitnych artystów i twórców. Można powiedzieć, że najważniejsi artyści związani z Poznaniem, a także z uczelnią, mieli swoje wystawy w Galerii mosińskiej, a przez prawie 25 lat działalności zorganizowano w niej przeszło 300 wystaw.

Wrzesień jest miesiącem przewidzianym na tzw. „debiuty” - wystawiają wtedy młodzi twórcy tuż po dyplomie UAP, jeszcze z niewielkim dorobkiem artystycznym. Bywa, że są to laureaci konkursu im. Marii Dokowicz organizowanego przez UAP. Galeria prezentuje malarstwo, rzeźbę, rysunek, grafikę, tkaninę, ale także instalacje, nowe media oraz film animowany. W czasach ciągłych zmian, gdzie współczesność przynosi wciąż nowe technologie, artyści również poszukują nowych form wypowiedzi, często do tego celu wykorzystując różne techniki przekazu - nowe media, które łączą z tradycyjną rzeźbą, rysunkiem czy malarstwem. Za przykład można podać wystawę „HOLOSpace” (luty 2010 r.), która była pierwszą prezentacją hologramu w sztuce - jak powiedział na otwarciu rektor ASP w Poznaniu Marcin Berdyszak - "To jest pierwsza w Polsce taka wystawa". Obrazy powstały za pomocą hologramu - wiązki laserowej (zapis obrazów przestrzennych metodą rekonstrukcji fali), które uzupełniono rzeźbą i rysunkiem. Autorzy wystawy to Jarosław Bogucki i Igor Mikoda kierujący pracownią na Wydziale Rzeźby i Działań Przestrzennych ASP w Poznaniu. Na marginesie, jest to jedyna w Polsce pracownia hologramu na uczelni artystycznej poza londyńskim Royal College of Art. Galeria gościła również artystów spoza kręgu poznańskiego, z uczelni artystycznych z takich miast jak Toruń, Wrocław, Kraków, Lublin, Szczecin, Cieszyn czy Bratysława. Galeria prezentowała prace mosińskich artystów w Galerii Kierat w Szczecinie i w Ratuszu Miejskim w Seelze w Niemczech.

Mosina to miasto artystów i można to przypisać miejscu, bo okolica jest przepiękna: sąsiedztwo Wielkopolskiego Parku Narodowego, jeziora, wijąca się rzeka Warta, Kanał Mosiński oraz Galeria Sztuki, która przyciąga do Mosiny wrażliwych twórców. Zachęcające jest ponadto bardzo dynamicznie rozbudowujące się miasto, z nowymi domami i osiedlami. Obecnie w Mosinie i pobliskim Puszczykowie można doliczyć się 13 osób ściśle związanych z UAP. Ponadto coraz więcej studentów poznańskiej Uczelni i Liceum Plastycznego zachęciła do studiowania na kierunkach artystycznych właśnie mosińska Galeria.

Zawsze w listopadzie Rada Artystyczna ustala program Galerii na kolejny rok. Nadchodzą do niej oferty od osób chcących tutaj wystawiać, ale bywa, że to Galeria zaprasza artystów do pokazania swoich prac w jej wnętrzach. Jesteśmy ponadto zapraszani do udziału w wielu działaniach, m.in. jako jurorzy w konkursach. Galeria prezentuje artystów profesjonalnych, z określonym dorobkiem artystycznym, muszą być spełnione określone wymogi. Chodzi przede wszystkim o utrzymanie właściwego poziomu artystycznego, na który przez wiele lat wszyscy pracowaliśmy. Dzięki współpracy z Domem Pomocy Maltańskiej w Puszczykowie prezentowaliśmy również prace jego podopiecznych w salach Galerii. Współpraca z osobami niepełnosprawnymi jest bardzo ważna w naszej działalności, na którą jesteśmy otwarci.

Oprócz Galerii Sztuki w budynku mieści się Galeria na Piętrze, gdzie organizowane są okresowe wystawy historyczne związane z Ziemią Mosińską oraz wystawy fotograficzne i plastyczne. Część historyczna Galerii, składająca się z dokumentów i pamiątek zgromadzonych przez ostatnie 40 lat, jest na etapie porządkowania i digitalizacji zbiorów, co w przyszłości pozwoli na utworzenie tematycznych katalogów oraz szerszego dostępu do materiałów w formie elektronicznej.

Na rok 2019 zaplanowaliśmy spotkania z poezją i muzyką w działającym od 2015 roku Salonie Poetyckim, do którego poznańska poetka Kalina Izabela Ziola zaprasza znanych poetów i bardów z całej Polski. Spotkania odbywają się raz w miesiącu. Ponadto planujemy wprowadzić nowy cykl spotkań z podróżnikami zatytułowany „Bez zasięgu”, w którym opowiedzą nam o swoich wyprawach w dalekie zakątki świata. W czasie roku szkolnego do Galerii zapraszamy dzieci na warsztaty plastyczne połączone z nauką języka angielskiego. Chcielibyśmy również poszerzyć naszą ofertę o zajęcia dla seniorów i zaprosić ich na zajęcia plastyczne połączone z wykładami o sztuce i z elementami języka angielskiego.

Galeria utrzymywana jest ze środków miejskich i nie prowadzi sprzedaży prac, co sprawia, że wystawy nie mają charakteru komercyjnego. Ma to wpływ na autorski charakter wystaw, sposób doboru prac oraz specjalnie zaaranżowane dla potrzeb wystawy wnętrza.

Galerii Historycznej, działającej w obrębie Galerii Sztuki w Mosinie, początek dała Izba Pamięci Narodowej, otwarta 25 maja 1974 roku, usytuowana w Szkole Podstawowej nr 2 w Mosinie, a jej pomysłodawcą i opiekunem był nauczyciel historii, Jacek Szeszuła.

Materiały od 1967 roku zbierali uczniowie: stare hełmy wojskowe, różne odznaki, medale, okupacyjne książeczki pracy, mundury wojskowe, listy z obozów koncentracyjnych, ubrania więźniów, świadectwa szkolne, rodzinne dokumenty itp. Osobną grupę stanowiły stare przedmioty codziennego użytku, na przykład stare kołowrotki do przędzenia wełny, młynki do palenia kawy zbożowej, strugane drewniane masielnice... Część tych zbiorów pokazywano w formie stałej ekspozycji w klaso-pracowni historycznej. Z czasem przekształcono ją w Izbę Pamięci Narodowej, oficjalnie otwartej w 1974 roku. 9 lat później Izba Pamięci Narodowej stała się Izbą Muzealną, a zbiorami odtąd miały opiekować się Dorota Strzelecka i Józefa Roszak-Rosić (od 1987 kustosz Izby); w 1987 oficjalnie Izbę przeniesiono do budynku Galerii Miejskiej, mieszczącej się w starej synagodze.

Kolejna ważna data w tej historii, to 1 czerwca 2018r., kiedy Galeria Miejska została oddzielona od Mosińskiego Ośrodka Kultury i uzyskała samodzielność przekształcając się w odrębną instytucję kultury w Mosinie. Na mocy uchwały Rady Miejskiej Galeria przyjęła nową nazwę – odtąd w Mosinie mamy Galerię Sztuki, a dawna Izba Muzealna funkcjonuje jako Galeria Historyczna, zajmując I piętro Galerii Sztuki w Mosinie. Od września 2019 roku organizacją wszystkich jej zadań zajmuje się Agnieszka Bereta.

Dyrektor Galerii Dorota Strzelecka

BÓŻNICA ŻYDOWSKA

Autor: Joanna Nowaczyk

Bożnica murowana wzniesiona została w Mosinie dopiero w 1890 r. na miejsce zbudowanej w 1818 r. bożnicy

drewnianej. Pierwsza wzmianka o ludności żydowskiej zamieszkującej Mosinę pochodzi z 1793 r. W spisie przeprowadzonym przez władze pruskie, wylicza się 20 obywateli wyznania mojżeszowego na 419 mieszkańców. Spis ludności z 1800 r., podaje, iż w mieście zamieszkuje 25 Żydów – 6 krawców, 3 gorzelników i jednego producenta wina. Od tego czasu następuje dynamiczny wzrost liczby mieszkańców wyznania mojżeszowego. W roku 1840 – 166 (blisko 16,5% ogółu mieszkańców), a w roku 1871 – 206 obywateli. To najwięcej w całej historii miasta. Systematyczny odpływ ludności żydowskiej z Mosiny rozpoczął się po roku 1871 - po Zjednoczeniu Niemiec i proklamacji II Rzeszy. Zjawisko to wiązało się właśnie z emigracją żydowskich mieszkańców na teren Niemiec. Masowy charakter emigracja ta przybrała po zakończeniu I wojny światowej, w konsekwencji czego w 1921 r. w Mosinie mieszkało zaledwie 22 Żydów. W 1922 r. liczba ta zmalała do 6-ciu. W latach 30. ubiegłego stulecia, w Mosinie nie było już ani jednego mieszkańca wyznania mojżeszowego. Synagoga opustoszała, a władze miasta planowały adaptować ją na swoją siedzibę. Według niektórych przekazów, w synagodze miała mieścić się w latach przedwojennych szkoła ewangelicka. W pierwszych miesiącach okupacji, hitlerowcy zorganizowali w bóżnicy areszt. Przetrzymywali tu zakładników, m.in. 15 obywateli Mosiny i okolic, rozstrzelanych na mosińskim Rynku w dniu 20 października 1939 r. W czasie okupacji budynek został zdewastowany. Prowadził tu działalność niemiecki warsztat stolarsko-ciesielski. Po II wojnie światowej, bóżnica kilka razy zmieniała swoje funkcje. Układ przestrzenny budynku uległ zmianom. Wprowadzono strop, dzieląc jednopiętrowy budynek na dwie kondygnacje. Mieściły się tu: sklep motoryzacyjny, a do początku lat 80. XX w. sklep elektryczny „Domar”. Na piętrze w latach 50-60. działała harcówka. Obecnie w budynku działalność prowadzi Galeria Sztuki z pododdziałem historycznym. Synagoga wpisana została do Rejestru Zabytków w roku 1986 pod numerem 2075/A.

Źródło: Informator Mosiński, kwiecień 2015 nr 1(1)